

— حساب کنید دمای ذوب یخ در دمای جوش آب چند درجه سیلوین و چند درجه فارنهایت است

ذوب یخ $\theta = 0^\circ$

$$T(K) = 273 + \theta(C) \rightarrow T(K) = 273 K^\circ$$

$$F(F) = \frac{9}{5} \theta(C) + 32 \rightarrow F(F) = 32 K^\circ$$

جوش آب $\theta = 100^\circ$

$$T(K) = 273 + \theta(C) \rightarrow T(K) = 273 + 100 = 373 K^\circ$$

$$F(F) = \frac{9}{5} \theta(C) + 32 \rightarrow F = \frac{9}{5} \times 100 + 32 = 212 F^\circ$$

— اگر در یک روز از فصل زمستان دمای داخل اتاق $25^\circ C$ و دمای خارج اتاق $5^\circ C$ باشد حساب کنید اختلاف دمای بین داخل و خارج اتاق چند درجه سلسیوس و چند درجه فارنهایت و چند درجه طولی باشد؟

دمای اتاق $\theta_2 = 25^\circ C$

$$T_2(K) = 273 + \theta(C) = 273 + 25 = 298 K^\circ$$

$$F_2 = \frac{9}{5} \theta(C) + 32 = \frac{9}{5} \times 25 + 32 = 77 F^\circ$$

دمای بیرون $\theta_1 = 5^\circ C$

$$T_1(K) = 273 + \theta(C) = 273 + 5 = 278 K^\circ$$

$$F_1 = \frac{9}{5} \theta(C) + 32 = \frac{9}{5} \times 5 + 32 = 41 F^\circ$$

اختلاف دمای در محیط بر حسب سلسیوس $\Delta\theta = \theta_2 - \theta_1 = 25 - 5 = 20^\circ C$

اختلاف دمای در محیط بر حسب کلوین $\Delta T = T_2(K) - T_1(K) = 298 - 278 = 20^\circ C$

اختلاف دمای در محیط بر حسب فارنهایت $\Delta F = F_2(F) - F_1(F) = 77 - 41 = 36 F^\circ$

— صفر مطلق را تعریف کنید: هر چه انرژی جنبشی مولکولهای یک جسم کمتر شود دمای جسم نیز کمتر شود. طوری که اگر انرژی جنبشی مولکولها به صفر برسد دمای جسم نیز به صفر مطلق می رسد و حرکت مولکولها در جسم متوقف می شود پس پایین ترین دمای ممکن، صفر مطلق است که برابر است با $273^\circ C - 273 = 0 K$

- چرا در راه پله شرفاز منازل از آب استفاده می کنند؟ از آنجایی که ظرفیت گرمایی ویژه ی آب بالاست پس یک آب داغ طول می کشد تا گرمای خود را از دست بدهد چون برای خنک شدن باید گرمای زیادی از دست بدهد پس محیط راه پله گرم می کند.

- چرا در کسبه آب جوش از آب استفاده می کنند؟ از آنجایی که ظرفیت گرمایی ویژه ی آب بالاست پس برای اینکه خنک بشود باید آب زیادی از دست بدهد.

- چرا در شمال کشور که مجاور آب هستند تغییر دماهای شدید نداریم؟ از آنجایی که ظرفیت گرمایی ویژه ی آب زیاد است پس در تابستان برای اینکه آب گرم شود گرمای زیادی از محیط می گیرد و در زمستان برابر اینکه دمای آب مقدار کمی کم شود گرمای زیادی به محیط می دهد.

تذکر: از آنجایی که ظرفیت گرمایی ویژه ی آب بالاست است برای اینکه دماهای کمی افزایش یابد به گرمای زیادی احتیاج دارد و برعکس دماهای کمی کاهش یابد گرمای زیادی را به محیط می دهد.

مثال: اگر بخواهیم دمای ۱۰۰ گرم مس را از ۲۰°C به ۴۰°C برسانیم به چه مقدار گرما احتیاج داریم؟
($c = ۳۸۰ \text{ J/kg}^\circ\text{C}$)

$$m = ۱۰۰ \text{ g} = \frac{۱}{۱۰} \text{ kg}$$

$$c = ۳۸۰ \text{ J/kg}^\circ\text{C}$$

$$\theta_1 = ۲۰^\circ\text{C}$$

$$\theta_2 = ۴۰^\circ\text{C}$$

$$\Rightarrow \Delta\theta = \theta_2 - \theta_1$$

$$\Delta\theta = ۴۰ - ۲۰ = ۲۰$$

$$Q = mc\Delta\theta$$

$$Q = \frac{۱}{۱۰} \times ۳۸۰ \times ۲۰ = ۷۶۰۰ \text{ J}$$

مثال: اگر برابر گرم کردن ۲۰۰ گرم از یک جسم با دمای ۱۰ درجه ی سلسیوس و رساندن آن به دما

۵۰°C به ۳۳۶۰۰ گرما احتیاج داشته باشیم ظرفیت گرمایی ویژه ی جسم چند $\frac{\text{J}}{\text{kg}^\circ\text{C}}$ باشد؟

$$m = ۲۰۰ \text{ g} = \frac{۲}{۱۰} \text{ kg}$$

$$\theta_1 = ۱۰^\circ\text{C}$$

$$\theta_2 = ۵۰^\circ\text{C}$$

$$c = ?$$

$$Q = ۳۳۶۰۰ \text{ J}$$

$$Q = mc\Delta\theta$$

$$۳۳۶۰۰ = \frac{۲}{۱۰} \times c \times ۴۰$$

$$c = \frac{۳۳۶۰۰}{۸} = ۴۲۰۰ \text{ J/kg}^\circ\text{C}$$

گرمای : مقدار انرژی که به دلیل اختلاف دما از جسمی به جسم دیگر انتقال می‌یابد گرما نامیده می‌شود.

تذکره : گرما همیشه از جسم با دمای بیشتر به جسم با دمای کمتر منتقل می‌شود.

- مقدار گرمایی که به یک جسم منتقل می‌شود به چه عوامل بستگی دارد؟

به جرم جسم ، هر چه جرم جسم بیشتر باشد به گرمای بیشتری احتیاج دارد تا دماش بالا برود (m)

به اختلاف دما ، هر چه جسم سردتر باشد به گرمای بیشتری احتیاج دارد مثلاً یک جسم سفید درجه برای اینکه

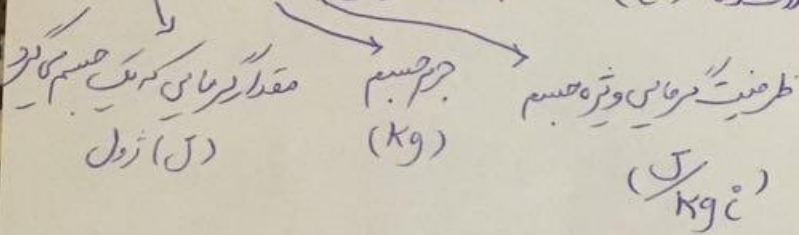
به ۱۰۰ درجه برسد به گرمای زیادی احتیاج دارد (Δθ)

به جنس جسم : میزان گرمایی که یک جسم می‌گیرد به جنس جسم نیز بستگی دارد که به آن ظرفیت گرمایی ویژه می‌گویند (C)

$$(\Delta\theta = \theta_2 - \theta_1)$$

اختلاف دما (C)

$$Q = mc\Delta\theta \rightarrow$$

تعریف ظرفیت گرمایی ویژه : مقدار گرمایی که یک کیلوگرم از جسم می‌گیرد تا دماش یک درجه سلسیوس افزایش یابد.

$$C = \frac{Q}{m\Delta\theta}$$

گرمای → درجه سلسیوس
 یا کیلوگرم

- ظرفیت گرمایی یک جسم کمیت فرعی است یا اصلی؟ فرعی

- چرا برای خنک کردن موتور اتومبیل در رادیاتور از آب استفاده می‌کنیم؟

$$Q = mc\Delta\theta$$

چون ظرفیت گرمایی ویژه ی آب بالاست پس طبق فرمول درجه

گرمایی زیادی از محیط می‌گیرد تا گرم شود پس از موتور اتومبیل گرمایی زیادی می‌گیرد و آنرا خنک می‌کند

مثال: اگر بخوانیم دمای یک جسم به ظرفیت گرمایی ویژه $420 \text{ J/kg}^\circ\text{C}$ را 10°C افزایش دهیم به 4200 J گرما احتیاج داریم جسم را حساب کنید.

$$C = 420 \frac{\text{J}}{\text{kg}^\circ\text{C}}$$

$$\Delta\theta = 10^\circ\text{C}$$

$$Q = 4200 \text{ J}$$

$$m = ?$$

$$Q = mc\Delta\theta$$

$$4200 = m \times 420 \times 10$$

$$m = \frac{4200}{4200} = 1 \text{ kg}$$

انتقال گرما از جسم گرمتر به جسم سردتر به سه روش انجام می شود:

۱) رسانش ۲) هرفت ۳) تابش

- رسانش: انتقال گرما از قسمت گرمتر یک جسم به قسمت سردتر همان جسم را رسانش می گویند.

- انتقال گرما از طریق رسانش را از دید میکروسکوپ توضیح دهید. هرگاه یک سرب یک جسم در محیط گرم قرار بگیرد این اتم ها اتم های مجاورشان را با ارتعاش بیشتر واداری کنند و در نتیجه گرم می شوند به این ترتیب همگی اتم های کناری نیز گرم می شوند و گرما به انتهای جسم می رسد.

البته در فلزات علاوه بر این موضوع، موضوع دیگری نیز در انتقال گرما به این روش کمک می کند زیرا فلزات اکثر فلزات آزاد دارند و این اکثر فلزات نیز گرما را به انتهای جسم انتقال می دهند.

- به چه موادی رسانای خوب گرما می گویند؟ جامدهایی که یک یا چند اکترون آزاد در لایه بی آخر خود دارند به دلیل بست بودن این اکترون ها، گرما را به خوبی هدایت می کنند به همین خاطر به آنها رسانای گرما می گویند مانند: نقره، مس، ...

- به چه موادی رسانای ضعیف گرما (عایق) می گویند؟ موادی که اکترون ها را لایه بی خارجی آنها بستند و عملی با اتم دارند و آزادانه حرکت نمی کنند که بتوانند گرما را منتقل کنند مانند: پشم، چوب، شیشه، ماهواره، ...

- دقت کنید که هوا رسانای ضعیف گرما است (عایق است) و یکی از دلایل اینکه موادی مانند پشم و پرور عایق گرما هستند این است که بین آنها هوا وجود دارد.

- آب نیز رسانای ضعیف گرما است (عایق گرما است)

- چرا کسا و ریزان دانه های گندم را در فصل یا بهیمن می کارند؟
 زیرا برف رسانای صغیف گرما است و وقتی هوا خنثی سرد است مریضی که روی دانه کار گندم قرار دارد مانع این می شود که گرمای زمین به بیرون منتقل شود.

- چرا در زمستان و هوای خنثی سرد سطح آب دریاها یخ می زند اما ماهی ها در داخل آب زنده اند؟
 زیرا آبی که در سطح دریا یخ می زند، این یخ رسانای صغیف گرما است و مانع این می شود که آب زیرین گرمای خود را به راحتی از دست بدهد.

- آیا اجسام عایق به طور کامل از عبور گرما جلوگیری می کنند؟
 خیر عایق فقط آهنگ انتقال گرما را کند می کند یعنی باعث می شود گرما خنثی در عبور کند.

آهنگ رسانش گرما : آهنگ رسانش گرما در یک جسم به عوامل زیر بستگی دارد :

- ۱) جنس جسم (رسانندگی گرمایی) K
- ۲) مساحت مقطع (مساحتی از جسم که با محیط گرم در تماس است) A
- ۳) طول جسم که بین محیط گرم و سرد قرار دارد مثلا برابر ضخامت پنجره و برای یک میلر که یک سرد آن در محیط گرم قرار دارد طول میلر می باشد L
- ۴) اختلاف دمای گرم و سرد $\Delta T = (T_H - T_L)$

$$H = \frac{Q}{t} = \frac{KA \Delta T}{L}$$

مثال : حساب کنید در یک روز زمستان که دمای بیرون $2^{\circ}C$ و دمای داخل اتاق $20^{\circ}C$ آهنگ

رسانش گرما از دیواری که ابعاد آن 2^m و 3^m می باشد و ضخامت آن 10 cm است چند $\frac{J}{s}$ است
 ($K = 0.4 \frac{J}{sm^{\circ}C}$)

$\theta_L = 2^{\circ}C$
 $\theta_H = 20^{\circ}C$
 $\Rightarrow \Delta\theta = 18^{\circ}C$

$$H = \frac{KA \Delta T}{L}$$

$L = \frac{1}{100} m$

$A = 4 m^2$

$H = \frac{0.4 \times 4 \times 18}{0.1} = 288 \frac{J}{s}$

(۶)

مثال: اگر اختلاف دمای بین محیط بیرون و داخل اتاق 20°C باشد حساب کنید از یک پنجره ی شیشه ای به ابعاد 1m و 2m و ضخامت 5mm در هر ثانیه چند ژول گرما تلف می شود؟

$$\Delta\theta = 20^{\circ}\text{C}$$

$$A = 1 \times 2 = 2\text{m}^2$$

$$L = 5\text{mm} = 5 \times 10^{-3}\text{m}$$

$$Q = ?$$

$$t = 1$$

$$H = \frac{Q}{t} = \frac{KA\Delta T}{L} \quad (K = 5 \text{ J/smc})$$

$$\frac{Q}{1} = \frac{5 \times 2 \times 20}{5 \times 10^{-3}} = 4 \times 10^4 \text{ J}$$

مثال: اگر در یک روز زمستان دمای بیرون اتاق 5°C و دمای درون اتاق 20°C باشد حساب کنید آهنگ رسانش گرما از یک پنجره به ابعاد 1m و 2m و ضخامت 5mm چه مقدار می باشد؟

همچنین حساب کنید در مدت 30min (۳۰ دقیقه) چند ژول گرما تلف می شود؟ $K = 5 \text{ J/smc}$

$$L = 5^{\circ}\text{C} \quad \Delta\theta = \theta_H - \theta_L$$

$$\theta_H = 20^{\circ}\text{C}$$

$$A = 2\text{m}^2$$

$$L = 5\text{mm} = 5 \times 10^{-3}\text{m}$$

$$H = ?$$

$$t = 30\text{min} = 30 \times 60 = 1800\text{S}$$

$$Q = ?$$

$$H = \frac{KA\Delta T}{L}$$

$$H = \frac{5 \times 2 \times 15}{5 \times 10^{-3}} = 5 \times 10^3 \text{ J/s}$$

$$H = \frac{Q}{t} \rightarrow 5 \times 10^3 = \frac{Q}{1800}$$

$$Q = 5 \times 10^3 \times 1800 = 90000 \times 10^3$$

$$Q = 9 \times 10^7 \text{ J}$$

هرفیت:

انتقال گرما به روش هرفیت را توضیح دهید: قسمتی از مایع و یا گاز گرم شود محبوس زیاد می شود زیرا منبسط می شود و به بوق فرمول $\rho = \frac{m}{V}$ چگالی اش کم می شود یعنی سبک تر می شود و بالا می آید و هوای مایع سردتر که سنگین تر است جای آن فرگرمی می برد.

این انتقال گرما از طریق جابجایی خود ماده (قسمت گرم و سرد) هرفیت می گویند.

(۷)

تأثیر: انتقال گرما و انرژی که به وسیله امواج الکترومغناطیس صورت می گیرد تا تابش گرما می نامیده می شود
 در این نوع انتقال گرما هر چه جسم گرمتر باشد تابش بیشتری انجام می دهد.

انبساط گرما می: در آنم که هر چه جسمی را گرمتر کنیم جنبش مولکولها را آن بیشتر شود و در نتیجه جسم
 منبسط می شود. در آن مثالها می آید این امر می گردد:

اگر در پوش فلزی بستنی می را را گرم کنیم زودتر در راحت تر باز می شود
 اگر در لیوان که در داخل هم گیر کرده باشد دالته باشد ما شیم داخل لیوان داغی آب سرد بریزیم آرد می لیوان سردی
 آب گرم بریزیم به راحتی باز می شود.

در مثالها دیگر -----
 در آن گفت همه اجسام برابر اثر افزایش دما منبسط می شوند اما این آهنگ انبساط برای اجسام مختلف
 متفاوت است.

از خاصیت انبساط گرما می برای ساختن ترموستات استفاده می کنند که ترموستات در وسایلی مانند یخچال
 و سماور برقی و اتو و ... به کار می رود
 هرگاه دما بالا رود (به اندازه ی تنظیم شده برسد) فنر ترموستات منبسط می شود در نتیجه فنر منبسط
 این وسیله برقی خاموش می شود دوباره که سرد می شود طول آن به حد اولیه می رسد و دوباره دستگاه
 روشن می شود.

انبساط طولی: اگر جسمی فقط طول دالته باشد طول آن برابر اثر افزایش دما منبسط می شود.

تغییرات دما $\Delta L = L_1 \alpha \Delta \theta$
 ضریب انبساط طولی α طول اولیه L_1 افزایش طول ΔL
 نکته: واحد ΔL و L_1 باید یکی باشد.

$$L_2 = L_1 + \Delta L$$

انساط سطحی: اگر جسمی طول و عرض داشته باشد (مساحت)، مساحت آن برابر افزایش در مساحت می شود:

$$\Delta A = A_1 \alpha \Delta \theta \rightarrow \text{تغییرات در مساحت اولیه} \rightarrow \text{افزایش مساحت}$$

$$A_2 = A_1 + \Delta A$$

انساط حجمی: هرگاه جسمی حجم داشته باشد حجم آن برابر افزایش در افزایش می یابد:

$$\Delta V = V_1 \beta \Delta \theta \rightarrow \text{تغییرات در حجم اولیه} \rightarrow \text{افزایش حجم}$$

$\beta = 3\alpha$

$$V_2 = V_1 + \Delta V$$

مثال: یک میله آهنی به طول ۵۰ cm در دمای ۵۰ درجه سانتیگراد بر دمای ۵۰ درجه سانتیگراد سرد می شود.

طول آن چه مقدار افزایش می یابد؟ $\alpha = 12 \times 10^{-6} / \text{K}$ $\Delta \theta = 50 - 5 = 45^\circ \text{C}$

$$\Delta L = L_1 \alpha \Delta \theta \rightarrow \Delta L = 50 \times 12 \times 10^{-6} \times 45 = 27000 \times 10^{-6} = 0.27 \text{ cm}$$

مثال: طول یک میله مسی در دمای ۲۰ درجه سانتیگراد ۲ متر باشد اگر در اثر سرد شدن آن به ۴۰ درجه سانتیگراد سرد شود.

$$\theta_1 = 20^\circ \text{C}$$

$$\theta_2 = 40^\circ \text{C}$$

$$L_1 = 2 \text{ m}$$

$$L_2 = ?$$

$$\Delta L = L_1 \alpha \Delta \theta \quad (\alpha = 17 \times 10^{-6} / \text{K})$$

$$\Delta L = 2 \times 17 \times 10^{-6} \times 20$$

$$\Delta L = 6800 \times 10^{-6} = 0.0068 \text{ m}$$

$$L_2 = L_1 + \Delta L \rightarrow L_2 = 2 + 0.0068 = 2.0068 \text{ m}$$

مثال: طول و عرض یک ورقه آهنی ۴ cm و ۲ cm باشد اگر دمای آن ۵۰ درجه سانتیگراد باشد.

حساب کنید در دمای ۵۵ درجه سانتیگراد مساحت آن چه مقدار منبسط می شود؟ $\alpha = 12 \times 10^{-6} / \text{K}$

$$A_1 = 2 \times 4 = 8 \text{ cm}^2$$

$$\theta_1 = 50^\circ \text{C}$$

$$\theta_2 = 55^\circ \text{C} \rightarrow \Delta \theta = 5^\circ \text{C}$$

$$\Delta A = A_1 \alpha \Delta \theta$$

$$\Delta A = 8 \times 12 \times 10^{-6} \times 5$$

$$\Delta A = 480000 \times 10^{-6} = 0.48 \text{ cm}^2$$

④

ابعاد یک ورقه مسی در دمای 20°C ، 2.0 cm و 5 cm میباشد. حساب کنید مساحت آن در دمای 22°C چه مقدار است؟

$$A_1 = 5 \times 2 = 10.0 \text{ cm}^2$$

$$\Delta A = A_1 \alpha \Delta \theta$$

$$\theta_1 = 20^{\circ} \rightarrow \Delta \theta = 22 - 20 = 2$$

$$\Delta A = 10.0 \times 2 \times 17 \times 10^{-6} \times 20 = 71.000 \times 10^{-6}$$

$$\theta_2 = 22^{\circ}$$

$$\Delta A = 0.071 \text{ cm}^2$$

$$A_2 = ?$$

$$A_2 = A_1 + \Delta A = 10.0 + 0.071 = 10.071 \text{ cm}^2$$

مثال یک ظرف استوانه‌ای که مساحت مقطع آن 2.0 cm^2 و ارتفاع آن 1.0 cm در دمای 23°C قرار دارد.

اگر دمای آن 25°C افزایش یابد، چه مقدار افزایش می‌یابد؟

$$\begin{cases} A = 2.0 \text{ cm}^2 \\ h = 1.0 \text{ cm} \end{cases} \Rightarrow V = A \times h = 2.0 \text{ cm}^3$$

$$\Delta V = V \alpha \Delta \theta$$

$$\Delta V = 2.0 \times 3 \times 23 \times 10^{-6} \times 2$$

$$\theta_1 = 23^{\circ}$$

$$\Delta V = 274.000 \times 10^{-6} = 0.274 \text{ cm}^3$$

$$\Delta \theta = 2^{\circ}$$

$$\Delta V = ?$$